

KIÁLLÍTÁSI ENTERIÓR I.

Pánczél Petra

Egy virtuális kiállítás valósága

– 8.01 galéria az online térben

Vannak olyan történelmi helyzetek, amikor a „nyolcas mozi” eleve szóba sem jöhet, sőt 20 óra után a lakhelyünket is csak nagyon indokolt esetben hagyhatjuk el. Ilyen szituációkban a mozgás fizikai lehetősége beszűkül, élettereink átrendeződnek. A világvárvány miatt kialakult veszélyhelyzetben különösen igaz ez a kulturális élet színtereire.

2020 októberétől szinte minden olyan intézmény ajtaja bezárult, ahol alkotó és befogadó találkozhat, ám művészetre a karantén-világban is szükség van. Kell a feloldódás, a megváltás, mint ahogyan az elgondolkodtatás, rácsodálkozás, kérdésfelvetés, kibeszélés és a szórakozás öröme is. Leginkább pedig az, hogy a szobákba szorult alkotói energiák ne vesszenek el, hanem – ha nincs más mód – utat találjanak maguknak a virtuális térben. A zárvatartás tény; „Kinyitni nem tudjuk. De az nem lehet, hogy nem lehet”.

Utóbbi idézet a zalaegerszegi ZAZEE Kulturális Egyesület 8.01 online – galériájának promóciós videójában volt látható. A kitárlkozás iránti vágy és a szabadságélmény hívta életre 2021 márciusában a galériát, melynek neve – 8.01 – sok mindent jelenthet. Mondjuk, hogy 8 óra 1 perckor az utcára lépve már megszegnénk

a kijárási korlátozást, ezért inkább otthon maradunk, és a digitális térbe merülünk. Hogy 8 óra 1 perckor egy vírusmentes világban épp elkétség volna a moziból, de akár arra is utalhat az elnevezés, hogy többnyire semmi sem kezdődik pontosan. A fekvő nyolcas ráadásul a végtelen jele, az 1-es szám pedig még annál is több. Ezért egy virtuális galéria végtelen lehetőséget hordoz magában, hiszen mindig kinyílhat még egy szoba, mindig felkerülhet még egy kép a falra.

A 2005-ben alakult egyesület ténykedésétől eddig sem volt idegen a kiállításszervezés. A tagok által életre hívott Color Arts Fesztiválokban mindig volt képzőművészeti szekciója, de jótékonyági vásárt, árverést is rendeztek. 2018 végén például Decemberi Licit néven, melyen a Zalaegerszeghez kötődő művészek alkotásai kerültek kalapács alá. A 8.01 galéria első kiállításának főszereplői is a helyi alkotók voltak. Pontosabban a finearthotel.hu képzőművészeti gyűjtőoldalhoz tartozó művészek munkáiból nyílt meg a csoportos tárlat. A „Fineart Hotel”-t Tóth Norbert képzőművész

alapította a 2000-es évek közepén azzal a céllal, hogy a Zalaegerszeghez – vagy még inkább az Ady Endre Általános Iskola Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskolához – tartozó képzőművész tanároknak és az itt végzett, időközben alkotóvá vált egykori diákoknak online megjelenést biztosítson. A gyűjtőoldalon minden művész a saját profilját kezelheti, ami afféle portfólióként is szolgál. Fontos leszögezni, hogy „fineartosnak” lenni nem azt jelenti, hogy a művészek egységes stílust képviselnének, vagy egy elvet vallanának. Mind kifejezés-módban, mind szellemiségben nagyon eltérő alkotók kerültek egy oldalra. Leegyszerűsítve: a munkákat nézve tartalmilag és formailag egy sokszínű társaságról van szó. A kérdés inkább az volt, hogy azok, akik ennyi éven át egy (hon) lapon szerepelnek, most hogyan mutatnak együtt, egy térben. Még ha ez a tér csak a digitális világban létezik is.

Ha vizualitásról van szó, meg kell említenünk a tér látványvilágát. A 8.01 galéria szobái ugyanis egy a valóságban is létező (ám ma már nem működő) intézmény tereiből alakultak

GYENES JÚLIA BORÓKA: Idill, 30x20 cm – akvarell, papír

KILLÍTÁSI ENTERIÓR II.

ki. Az egykori Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ (MMIK) épülete régóta üresen áll, néhány éve viszont épp itt rendezte meg egyik Color Arts Fesztiválját a ZAZEE egyesület. Az épület üres termeit ekkor fotózták le a szervezők, nem gondolva arra, hogy évekkel később egy online galéria háttérül szolgálnak majd. A kezdeményezés olyan szempontból is érdekes, hogy a ház hamarosan eltűnik, helyén ugyanis szálloda épül. Kérdés, hogy a hely szellemisége, eredeti funkciója, illetve tereinek emlékképei átörökökíthetők-e az utókornak a digitális technika segítségével. A néhai MMIK sokak által ismert és kedvelt „közegében” nyílt meg tehát a finearthotel.hu alkotóinak virtuális kiállítása. Hat teremben, 22 művész (Agg Lili, Bárdosi Katinka, Borbás Helga, Dobri Anna, Drabik Tamás, Fabókné Dobribán Fatime, Farkas Ferenc, Fischer György, Fischer Judit, Frimmel Gyula, Gazdag Ágnes, Gombos Zsófia, Gyenes Júlia Boróka, Gyuk Krisztina, Kajos Anna Zsófia, Kammerlohr-Kovács László, Kiss Ágnes Katinka, Kovács László, Nagy Szilvia, Tánczos György, Tóth Norbert és Varga Bálint Tamás) mutatta be

munkáit. Festmények, grafikák, szobrok, tűzománcok között barangolhatott a néző, de Agg Lili jóvoltából egy videóterembe is beléphetünk. Az egyes szobák között nyilak navigálták a látogatót, az alkotásokkal pedig nemcsak közelről és távolról, hanem egy egyszerű nagytással, a maga részletgazdagságában is meg lehetett ismerkedni. Ilyenkor a néző egy rövid leírást is kapott az adott műről.

Manapság már nincsen kiállítás tárlatvezetések nélkül: a bemutató három hete alatt szubjektív vezetésekre került sor, melyet az egyesület Youtube-csatornáján követhettek a nézők. A megnyitón *Wahorn András* Munkácsy-díjas képzőművész, zenész mondta el gondolatait, majd két zalaegerszegi születésű szakember, *Filó Vera* képzőművész, író, költő és *Orsós László Jakab* író, forgatókönyvíró, kritikus, a New York-i Brooklyn Public Library művészeti igazgatója mutatta be a tárlatot. *Wahorn* leginkább a rögtönzésre, a humorra és a „szabad asszociációkra” építette fel a tárlatvezetést, *Filó Vera* az egyes szobákban lévő művek közötti kapcsolatra helyezte a hangsúlyt, *Orsós László* pedig inkább elemző/

értékelő álláspontra helyezkedett. Persze mindhármas előadásában jelen volt egy impulzív, érzelmi vonulat is; a bemutatott művek (a témák, formák, színek, technikai megoldások, anyagok sokfélesége miatt) rengeteg emléket, személyes történetet idéztek fel a tárlatvezetőkben.

A kérdés azért felmerül: vajon egy kiállítás ugyanazt az élményt nyújtja-e a virtuális közegben, mint a valóságban, vagyis a fizikai térben? Egyáltalán mi a valóság ebben a (járvány)helyzetben, amikor életünk java része a digitális térbe helyeződött? Az alkotók által létrehozott mű valóságos, az ezekről készült méretarányos másolat miért ne lehetne az? Szintén valóságosak a látogatók is a számítógép – vagy valamilyen okos eszköz – előtt ülve, és valóságos maga a tárlatvezetés és a tárlatvezető személye is. Valóságos, ám nem feltétlenül valós idejű, hiszen egy online esemény többnyire visszajátszható. A videómegosztón később is megtekinthető maga a tárlatvezetés mint művészeti akció. Ugyanakkor a kiállítás – azaz a link, melyen a bemutatott anyag hozzáférhető a virtuális térben – éppen olyan illékony, mint egy fizikai térben megrendezett tárlat. Van nyitánya és finisszája, majd a művek lekerülnek a falakról, a link pedig elérhetetlenné válik. A reprezentáció tehát mindkét esetben alkalmi, ha úgy tetszik időszaki, vagyis egy jól meghatározott időtartamra szól.

Érdekes megvizsgálni a fizikai és a virtuális térben zajló viszonyok valóságát is. Hiszen a szereplők (alkotók, művek, befogadók, előadók) mindkét helyen adottak, léteznek. Az „offline világban”, a személyes találkozások révén a tárlatvezető és a közönség látják egymást, együtt mozognak az alkotások között, létrejön a szemkontaktus, míg a digitális térben nem. Itt csupán egy chat-fal ad lehetőséget az interakcióra. Bár a viszonylagos láthatatlanság bátorságot is adhat a közönségnek, hogy kérdéseket tegyen fel az elhangzottakhoz. A hagyományos kiállítótérben az alkotások körbejárhatók, adott esetben megérinthetők, az anyaguk, megmunkálásuk egyértelműbb, a képernyőn keresztül viszont sérülékenyebbé válhat e téren a befogadás és az értelmezés. Ugyanakkor egy digitális helyszínen a művésznek több lehetősége van arra, hogy bővebb információt adjon egy-egy mű keletkezéséről, tartalmi és formai elemeiről. Így akár az is

kérdés lehet, hogy a nézőt vajon mennyire befolyásolja ez a többlétezés a műalkotás értelmezésével kapcsolatban. (Filó Vera szerint például nem mindig jó egyből elolvasni a leírást, jobb, ha előbb saját benyomásainkra hagyatkozunk. Orsós László szerint pedig izgalmas játék, ha a néző néha megpróbál másik címet adni egy-egy műnek.)

Mindezek a kérdések a tárlatvezetőkben is felmerültek. Elsősorban nem olyan kontextusban, mint hogy egy virtuális kiállításnak milyen negatívumai, vagy hiányosságai vannak egy hagyományos bemutatóhoz képest, hanem mint új értelmezési keretek és lehetőségek. Hiszen ha változik a kiállítások színtere, akkor az itt zajló diskurzus is új megközelítéseket kíván. Persze azért vannak változatlan tényezők. Ahogy Wahorn András

VARGA BÁLINT TAMÁS: Kalleisz, 100x75 cm – grafit

KIÁLLÍTÁSI ENTERIÓR III.

megfogalmazta: mindig az a lényeg, hogy bennünk milyen gondolatokat ébreszt egy tárgy. A műalkotás a világ egy kis része; egy mondat a hatalmas könyvből. A 8.01 galéria tárlatán ezek a kis mondatok, vagy világtöredékek nagyon őszintére, filozofikusra, sőt szuggesztívra sikerültek. A hat teremben összesen 42 alkotás kapott helyet, és bár szigorú tematikai elrendezés nem volt, azért az egyes szobáknak más és más volt a hangulata.

Filó Vera például arra kereste a választ a tárlatvezetés során, hogy vajon az egyes szobákban lévő alkotások, vagy akár az egyes termek között létrejön-e valamiféle párbeszéd? Hogyan segítik egymás jelenlétét a művek? Ahhoz, hogy válaszokat kapjunk, előbb bele kell helyezkednünk a térbe, mert csak így nyílik meg előttünk a tárgyak és az alkotók világa. A műfaji sokszínűség ellenére nagyon is létezik párbeszéd. Ez hol a drámaiságban (élet-halál, emlékezés), hol az egymásra reflektáló színekben (szürke terem, vagy színes szoba), vagy a technikai hasonlóságokban (karcolások, sokszorító eljárások) nyilvánul meg, míg néhány különböző alkotás egymás mellé kerülve akár képregénysorozatként is felfogható.

Akárhogy is, a művészet olyan felület, ami fel tud

szívni bármit. Ezt már Orsós László Jakab mondta a tárlatvezetésen, aki szerint, ha művészetről beszélünk, akkor mindenről beszélünk. És ez a minden egy Zalaegerszeg méretű város művésztszadalmának alkotásaiban is megjelenik. Egy efféle kollektív tárlat befogadásához azonban nem árt lelassulni; kiszakadni a hétköznapok valóságából. A kritikus szívesen beszélt az egyes tárgyak anyagáról, és az ebben rejlő lehetőségekről. Különösen a fáról, hiszen édesapja (Orsós Jakab) híres fafaragó, népi iparművész volt. Nem csoda, hogy Farkas Ferenc Humanistái különösen megragadták, hiszen szerinte ezekben a klasszikus megközelítésű szobrokban megleljük a végtelen szerénységet és igazságot. Orsós László ezen kívül leginkább azokra a művekre hívta fel a figyelmet, melyek „pofátlanok” és kissé „belebarmolnak” a templomszerű művészetbe (így Tóth Norbert, Gazdag Ágnes, Gyenes Júlia Boróka, Dobri Anna és Fischer Judit alkotásait is megemlíttette ezzel összefüggésben.)

Érdekes volt látni, hogy mindhárom tárlatvezető hosszabban elidőzött Borbás Helga sötét hátterű, ám vörösen izzó Decadence I-II. című képe előtt. Wahorn András szerint melegséget ad, szinte

KIÁLLÍTÁSI ENTERIŐR IV.

be lehet fűteni vele. Filó Vera álláspontja az volt, hogy ezek az intim képek túlzottan belülről szólnak, mély hangot ütnek meg (születés/halál). Orsós László pedig már-már zaklatónak, túlérzékinek látta őket, ám arra is felhívta a figyelmet, hogy az ilyen művek tökéletesek arra, hogy belépünk egy művész világába.

Egy a digitális technika által életre hívott kiállításon azért szóba került az egyik leghagyományosabb eszköz és műfaj is: vagyis ceruza és a ceruzarajz. Varga Bálint Tamás női aktokat megjelenítő grafikáit mindenki finom, érzékeny és kifinomult munkáknak találta. Wahorn szerint az energiát látjuk Varga Bálint „nőin”. (Wahorn András a rá jellemző pajzán humor kíséretében maga is ceruzát ragadott tárlatvezetés közben, hogy gyorsan lefirkantson „két cicit és egy puncit”. Összehasonlítva a gyors, vázlatos és a kifinomultabb ceruzarajzban rejlő technikai különbségeket.) Orsós László szerint viszont pont attól érdekesek ezek az aktok, hogy nem az erotizitásuk az elsődleges; sokkal inkább a törekenységüket hangsúlyozza Varga Bálint.

Nyitás és zárás; érdemes egy kicsit összevetni a 8.01 online galéria nyitóképét és utolsó szobáját, ahol Agg Lili videóterme látható. A virtuális galéria nyitánya

egy felevezető terem, melybe a tervezők egy pogácsával, üdítővel és pultos lánnyal „felszerelt” fogadóteret alakítottak ki. Hangsúlyozva azt a poént, hogy pogácsa nélkül bizony nincs kiállítás! A pogácsa (és a bor) összereli az embereket egy munka utáni felhőtlen diskurzusra, ami akár feloldozást is jelenthet, pláne, ha értelmetlennek tűnő, sziszifuszi munkát végzünk. Mondjuk, apró polisztírol gyöngyöket próbálunk felszedgetni (mint a kisfilm szereplői) ami szinte lehetetlen. A pici térkitöltő anyagok mindenre rátapadnak, reménytelen küzdelem összeszedni őket...

Kísérletezés, újratevés, végtelennek tűnő munka. A néző kedvet érez ahhoz, hogy – mint egy számítógépes játékban – mindent előlről kezdjen. Újra belépjen a virtuális kiállítás fogadóterébe, elinduljon a pogácsáktól, a különféle hangulatú és szellemiségű termeken át, hogy ismét eljusson a megoldhatatlannak tűnő feladathoz. Közben – a játék kedvéért – más sorrendben közelíti meg az alkotásokat, áthelyezi a hangsúlyokat és újraértelmezi a látottakat. Mindaddig, amíg ott vannak a képek a 8.01 galéria falán. Amíg elérhető a link; vagyis az összeköttetés a fizikai és jelen idejű helyzetünk, és a virtuális tér között.